

ধাৰণৰ মান উন্নত হোৱাৰ লগে লগে বিলাস সামগ্ৰীৰ ভোগ বঢ়াৰ দৰে সংৰক্ষিত মুদ্ৰাৰ পৰিমানো বাঢ়ে। অৱশ্যে

বিভিন্ন সময়ৰ পৰীক্ষালব্ধ আৰু ব্যৱহাৰিক অধ্যয়ন সমূহৰ পৰা মুদ্ৰা চাহিদা ফলন সম্পৰ্কে তলৰ সিদ্ধান্ত সমূহত উপনীত হ'ব পাৰি।

(i) মুদ্ৰাৰ চাহিদা কম বেছি পৰিমাণে স্থিৰে থাকে।

(ii) মুদ্ৰাৰ চাহিদাৰ ওপৰত সুদৰ হাৰৰ প্ৰভাৱ তাৎপৰ্যপূৰ্ণ হ'লেও কিন্তু কম আৰু স্থিৰ।

(iii) অৰ্থনৈতিক সংকোচনৰ সময়ত তাৰল্য ফান্দ পৰিস্থিতি সৃষ্টি হোৱাৰ অভিজ্ঞতা এতিয়ালৈকে হোৱা নাই।

(iv) দীৰ্ঘম্যাদী বস্তুৰ ক্ষেত্ৰত লোকচানৰ আশংকাই মুদ্ৰাৰ চাহিদাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলোৱা পৰিস্থিতি সৃষ্টি হোৱা নাই।

(v) মুদ্ৰাৰ চাহিদা প্ৰভাৱিত হয় স্থায়ী আয়ৰ দ্বাৰা, বৰ্তমানৰ আয়ৰ দ্বাৰা নহয়।

(vi) মূল্যস্তৰ পৰিবৰ্তনে সামানুপাতিক হাৰত মুদ্ৰাৰ চাহিদাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলায়।

5. কেইনছৰ তাৰল্যপ্ৰীতি ফান্দ আৰু ইয়াৰ প্ৰয়োগিক দিশ (The keynesian Liquidity trap and its implications):

মুদ্ৰাৰ ব্যৱসায়িক লাভজনিত চাহিদা ৰেখা (L_2) এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট হ'ল যদি প্ৰচলিত সুদৰ হাৰ অতি নিম্ন পৰ্যায়লৈ হ্রাস পায় (ধৰা হ'ল (O_i^*), তেতিয়া L_2 ৰেখা সম্পূৰ্ণ স্থিতিস্থাপক আকৃতিৰ হয়। ইয়াৰ তাৎপৰ্য হ'ল এনে অতি নিম্ন সুদৰ হাৰত, মানুহৰ ধন ধাৰলৈ দিয়াৰ আসক্তি নাইকিয়া হয় আৰু সমুদায় মুদ্ৰা নিজৰ হাতত ৰাখে (চিত্ৰ 3.G)

ই হ'ল সুদৰ হাৰৰ নূন্যতম জটিল মূল্য, য'ত প্ৰত্যেক ব্যক্তিয়ে মুদ্ৰা নিজৰ হাতত ৰাখে, কাৰণ এনে অৱস্থাত বণ্ড ৰখাৰ অৰ্থ হ'ল নিশ্চিত লোকচান।

কেইনছৰ তাৰল্যা ফান্দে এক নূন্যতম বিষয়নিষ্ঠ সুদৰ হাৰক বুজায়। এনে অৱস্থাত প্ৰত্যেক ব্যক্তিয়ে অনুভৱ কৰে যে, বজাৰত প্ৰচলিত সুদৰ হাৰ প্ৰত্যাশিত সুদৰ হাৰৰ তলত ($i_c > i_e$)। এনে নূন্যতম সুদৰ হাৰত বণ্ড হাতত ৰখাটো এক শংকাৰ বিষয় হিচাবে পৰিগণিত হয় আৰু লাভ আহৰণকাৰী ব্যৱসায়ীয়ে সীমাহীন পৰিমাণৰ মুদ্ৰা হাতত ৰাখিব বিচাৰে। বণ্ডৰ নিচিনা সম্পদৰ আয় ইমানেই নিম্ন আৰু এনে সম্পদ ৰখাৰ শংকা ইমানেই বেছি যে আয় আহৰণকাৰী সম্পদৰ গৰাকীয়ে ইয়াক ৰাখিবলৈ প্ৰস্তুত নহয় আৰু মুদ্ৰাক আয় আহৰণৰ সম্পদৰ বিকল্প হিচাপে বিবেচনা কৰে।

সুদৰ হাৰ দৃঢ় ভাবে আৰু এক জটিল নূন্যতম সীমাৰ পিচত অধিক তললৈ নানাৰূপে। ইয়াৰ কাৰণ হ'ল—

- (i) ব্যয়ৰ ক্ষতিপূৰণ আৰু অসুবিধা (Compensation for cost and inconvenience) : বণ্ডত পুঁজি বিনিয়োগৰ ক্ষেত্ৰত কিছু পৰিমাণৰ ব্যয় জড়িত থকাৰ লগতে অসুবিধাও আছে আৰু কিছু প্ৰতিদানৰ অবিহনে ব্যয় আৰু অসুবিধা নাইকীয়া কৰিব নোৱাৰি। গতিকে নিশ্চিত ভাবে সুদৰ হাৰ শূন্যৰ বিপৰীতে ধণাত্মক হ'ব লাগিব।
- (ii) সুদৰ হাৰ বৃদ্ধিৰ সম্ভাৱনীয়তা (Possibility of rise in interest rate) : যি অৱস্থাত সুদৰ হাৰ ইয়াৰ নূন্যতম স্তৰত উপনীত হয়, তেতিয়া ইয়াৰ পৰবৰ্তী সময়ত বৃদ্ধি পোৱাৰ সম্ভাৱনীয়তা থাকে আৰু বণ্ডৰ দাম আসন্ন ভৱিষ্যতে হ্রাস পাব। এনে অৱস্থাত লাভ আহৰণকাৰী ব্যৱসায়ীসকলে, তেওঁলোকৰ হাতত থকা বণ্ড বিক্ৰীৰ ওপৰত অগ্ৰাধিকাৰ দি ক্ৰয় কাৰ্য্য পিছুৱাব আৰু মুদ্ৰা নিজৰ হাতত ৰাখিব।
- (iii) মূলধন আহৰণৰ প্ৰত্যাশা (Expectation of capital gains) : অতি নিম্ন সুদৰ হাৰ স্তৰত বিনিয়োগকাৰী সকলে আশা কৰে যে, পৰবৰ্তী সময়ত সুদৰ হাৰ বৃদ্ধি পাব আৰু নূন্যতম স্তৰত উপনীত হ'ব। তুলনামূলক ভাবে উচ্চ সুদৰ হাৰৰ পৰা অধিক সুদৰ হাৰ বৃদ্ধিতকৈ অতি নিম্নস্তৰৰ পৰা সুদৰ হাৰ বৃদ্ধিৰ সৈতে অধিক মূলধনৰ লোকচান সম্পৰ্কিত।
- (iv) মুদ্ৰাৰ কাৰণে অগ্ৰাধিকাৰ (Preference for money) : অতি নিম্ন সুদৰ হাৰত ব্যক্তিৰ মনত বণ্ড আৰু আমানত ৰখাৰ বিপৰীতে সম্পদক মুদ্ৰাৰ আকাৰত ৰখাৰ এক প্ৰবল আকাঙ্ক্ষাই দেখা দিয়ে।

৩. তাৰল্যপ্ৰীতি ফান্দৰ প্ৰয়োগিক দিশ (Implications of Liquidity trap) :

তাৰল্যপ্ৰীতি ফান্দৰ ব্যৱহাৰিক নীতিৰ ক্ষেত্ৰত উল্লেখ কৰিব পাৰি যে, সুদৰ হাৰ ইয়াৰ নূন্যতম স্তৰত পৰা আৰু অধিক হ্রাস পাব নোৱাৰে আৰু লাভজনিত কাৰণত মুদ্ৰাৰ চাহিদাৰ ক্ষেত্ৰত তাৰল্যপ্ৰীতি ফান্দ স্তৰত যিকোনো মৌদ্ৰিক প্ৰতি কাৰ্য্যকৰী নহয়। এনে ক্ষেত্ৰত মুদ্ৰাৰ যোগান পৰিবৰ্তনে সুদৰ হাৰৰ ওপৰত কোনো প্ৰভাৱ পেলাব নোৱাৰে। আহৰণ স্বৰূপে, (চিত্ৰ 3.G) মুদ্ৰাৰ যোগান M_s ৰ পৰা M_s' লৈ বৃদ্ধিয়ে সুদৰ হাৰ হ্রাস কৰিব পাৰে।